

Den fjärde lördagen i november

November avslutades med en solig och kall lördag. Båtsmanshuset glittrade lite extra i det vackra vädret och de tända adventsstakarna förstärkte upplevelsen. Detta var den sista eftermiddagen med Lördagsmys för denna säsongen.

Borden var dukade och medlemmarna fann sina platser. Ann-Britt hade bakat saffransbullar och det njöts och sorkades som vanligt runt borden. Så var det dags för eftermiddagens hedersgäst, Lisbeth Johansson, att ta till orda. Hon var inbjuden för att berätta om Skarabergs Smidesverkstad, eller det som vi i dagligt tal kallar för Smens.

Det är nu 154 år sedan farfars far August startade en smedja i Skånings Åsaka. En verksamhet som flyttades i till Smedjebacken i Skaraberg 1880. I husets bottenvåning fanns smedjan med stampat jordgolv, på våningen över bodde familjen. Det som tillverkades i smedjan var plogar och andra redskap för lantbruket, lås beslag och vagnshjul. Man använde verktyg som man själv tillverkat.

När sonen Nils började arbeta i smedjan utvecklades sortimentet, förutom lantbruksredskapen kom det till kyrkogårdsportar och en omvälvande nyhet: cykelställ med plats för köparens reklam. En innovation som såldes över hela Sverige. Nils bildade familj med Theresia och de fick tio barn. Hela familjen bodde i det lilla huset med smedjan på Skaraberg.

1946 byggdes en ny och modern smedja. Sortimentet växte, man tillverkade både vedkapar och gegasaggregat. Till detta kom tillverkning av gummihjulsvagnar, ett lyft för företaget. Nu kom sönerna Börje och Tage in i verksamheten. Den utökades med lastbilsreparationer och så kom man att investera i maskiner. En av de första investeringarna var en dieseldriven truck och 1975 köpte företaget den första mobilkranen.

Eftersom det skulle byggas villor på Skaraberg exproprierades byggnaden med smedjan och man fick så småningom möjlighet att "bygga nytt" på den plats som företaget finns på idag. Även om verksamheten sysselsatte tre smeder kom entreprenadmaskinerna att ta en allt större plats. Man köpte flera hjullastare, mobilkranar och lastbilar. I mitten på 80-talet växte verksamheten rejält, det var då som bland annat Sommarland byggdes.

1986 tog Lisbeth och brodern Hasse över företaget. Verksamheten i smedjan fortgår alltjämt, men omfattningen är begränsad. Däremot finns det ett stort behov av de trettiotal fordon man arbetar med. Motorvägsbyggena runt Skara har gett mycket jobb och dikningsmaskinen är för det mesta ute på landsbygdsvägarna. Nu under vintern anlitas man för både halkbekämpning och snöröjning. Förutom de stora och små vägar man arbetar med, finns det ett 40-tal företag som är beroende av Smens för att göra butiker och industrier tillgängliga.

Det märks att Lisbeth är stolt över sitt och Hasses företag. Det som startades för ett och ett halvt sekel sedan. I smedjans början, när August och sonen Nils bedrev verksamheten, var syftet överlevnad. Under Börjes och Tages tid följde en rejäl utveckling av företaget. En utveckling som har förädlats under de nuvarande ägarna. En minnesvärd händelse som även pappa Börje fick uppleva, var när Skarabergs Smidesverkstad utsågs till "Årets företag" i Skara 1995. Smens i Skaraberg är ett utmärkt exempel på hur företag har utvecklats under åren och hur de är en viktig del i det kulturarv som hembygdsrörelsen slår vakt om. Den stolthet över företaget som Lisbeth känner märks tydligt i hennes berättelse. Hon konstaterar att Smens har varit inblandat på något sätt i de flesta byggnationer som genomförts i Skara under de senaste åren.

Några av de Gillesmedlemmar som fanns på plats för att lyssna på Lisbeth, bland dem kusinen Kjell.
Foto Tommy Kroon

Lisbeth Johansson berättade om fyra generationer som drivit ett av Skaras äldsta företag.